

УДК 347.7

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.53>

КЛАСИФІКАЦІЯ ДОГОВОРІВ У СФЕРІ РОЗПОРЯДЖАННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ НА ОБ'ЄКТИ СУМІЖНИХ ПРАВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Печерова Н.Г.,
*кандидатка юридичних наук, докторантка
Інституту держави і права імені В.М. Корецького
Національної академії наук України
ORCID: 0000-0001-9750-1693*

Печерова Н.Г. Класифікація договорів у сфері розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав за законодавством України.

Ідея написання даної роботи виникла у зв'язку з відсутністю в діючому законодавстві як то в Цивільному кодексі України, так і в профільному Законі України «Про авторське право і суміжні права» окремої статті, яка б визначала, що є предметом форм розпорядження майновими правами на об'єкти, в контексті даної роботи, суміжних прав. Чому визначення предмету є важливим і для чого воно потрібне? Визначення предмету будь-якого договору є важливим з точки зору дотримання істотних умов і це те, що відрізняє відповідні форми розпорядження від інших видів договорів. Що представляє собою предмет договорів у даній сфері? Фактично, предмет договорів у даній сфері представляє собою майнове право, юридична доля останнього, яка може реалізовуватися через дві групи договорів.

Таким чином, автором пропонується наступне визначення предмету договорів у даній сфері «1. Предметом договорів у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності є майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності. У визначених законом випадках, предметом окремих видів договорів можуть виступати особисті немайнові права. Майнові права, що не виникли не можуть бути предметом договорів у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності».

Щодо системи договорів у сфері розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав, то автор дає їй наступне розуміння як таких форм розпорядження майновими правами, які передбачають або передання (відчуження) майнового права в частині, що передаються (відчужуються) або таких форми розпорядження, що передбачають надання майнового права в користування щодо визначених способів.

Пропонується, що дана система має складатися з наступних видів договорів: договір про передання (відчуження) майнового права на службові об'єкти суміжних прав, договір про створення за замовленням об'єкту суміжних прав, договір про передання (відчуження) майнового права на об'єкт суміжних прав, ліцензійний договір на використання майнового права на об'єкт суміжних прав, публічна ліцензія на використання майнового права на об'єкт суміжних прав.

Ключові слова: співвідношення права інтелектуальної власності та права власності на річ, майнове право інтелектуальної власності на об'єкти суміжних прав, майнове право як предмет договорів у сфері розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав, договори у сфері розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав, система договорів у сфері розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав, договір комерційної концесії.

Pecherova N.H. Classification of contracts in the field of disposal of property rights to objects of related rights under the legislation of Ukraine.

The idea of writing this work arose due to the absence in the current legislation, both in the Civil Code of Ukraine and in the relevant Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights", of a separate article that would define what is the subject of the forms of disposal of property rights to objects, in the context of this work, related rights. Why is the definition of the subject important and what is it needed

for? The definition of the subject of any contract is important from the point of view of compliance with essential conditions and this is what distinguishes the relevant forms of disposal from other types of contracts. What is the subject of contracts in this field? In fact, the subject of contracts in this field is a property right, the legal fate of the latter, which can be implemented through two groups of contracts.

Thus, the author proposes the following definition of the subject of contracts in this area: "1. The subject of contracts in the field of disposal of property rights of intellectual property is property rights to objects of intellectual property rights. In cases specified by law, the subject of certain types of contracts may be personal non-property rights. Property rights that have not arisen cannot be the subject of contracts in the field of disposal of property rights of intellectual property."

Regarding the system of contracts in the field of property rights management for related rights objects, the author gives the following understanding of it as such forms of property rights management that provide for either the transfer (alienation) of property rights in the part that is transferred (alienated) or such forms of management that provide for the provision of property rights for use in certain ways.

It is proposed that this system should consist of the following types of contracts: a contract for the transfer (alienation) of property rights for service objects of related rights, a contract for the creation of a related rights object to order, a contract for the transfer (alienation) of property rights for an object of related rights, a license contract for the use of property rights for an object of related rights, a public license for the use of property rights for an object of related rights.

Key words: correlation of intellectual property rights and property rights to a thing, intellectual property rights to objects of related rights, property rights as a subject of contracts in the field of disposal of property rights to objects of related rights, contracts in the field of disposal of property rights to objects of related rights, system of contracts in the field of disposal of property rights to objects of related rights, commercial concession contract.

Постановка проблеми. Згідно ч. 1 ст. 638 Цивільного кодексу України (далі – Кодекс) «1. Договір є укладеним, якщо сторони досягли згоди з усіх істотних умов договору. Істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди» [1].

Якщо структурно проаналізувати положення Кодексу, то при розгляді багатьох видів договорів містяться окремі статті, що визначають предмети тих чи інших видів договорів. Такими статтями, зокрема є ст. 656 Кодексу (Предмет договору купівлі-продажу), ст. 718 Кодексу (Предмет договору дарування), ст. 760 Кодексу (Предмет договору найму), ст. 788 Кодексу (Предмет договору прокату), ст. 807 Кодексу (Предмет договору лізингу), ст. 980 Кодексу (Предмет договору страхування), ст. 1030 Кодексу (Предмет договору управління майном), ст. 1078 Кодексу (Предмет договору факторингу).

Проте, аналогічна стаття, яка б визначала предмет договорів із розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності відсутня. Звичайно, що можна було б апелювати до того, що в главі 75 Кодексу мова йде не про один, а про перелік договорів у сфері розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав, а тому дати одну статтю, яка б визначала предмет договорів у цій сфері є неможливим, проте погодитися з цим, забігаючи наперед по тексту статті не можна, адже не дарма вказані види договорів, об'єднані законодавцем в одну главу, хоча й деякі з договорів мають свої особливості.

Почнемо безпосередньо з видів договорів.

Згідно ч. 1 ст. 1107 Кодексу «1. Розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності здійснюється на підставі таких правочинів: 1) ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) ліцензійний договір; 3) договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; 4) договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; 5) інший правочин щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності» [1].

Згідно ч. 1 ст. 48 Закону України «Про авторське право і суміжні права» (далі – Закон) «1. Розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав може здійснюватися на підставі: 1) трудового договору (контракту) – в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму; 2) договору про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або

об'єкта суміжних прав; 3) договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкта суміжних прав; 4) ліцензійного договору на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 5) публічної ліцензії на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 6) іншого правочину щодо розпоряджання майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкта суміжних прав. Умови правочинів щодо розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав стосовно передання (відчуження) або надання дозволу на використання (ліцензії) щодо майнового права на справедливий винагороду, передбаченого відповідно частиною третьою статті 12, частиною третьою статті 38, частиною третьою статті 39, частиною третьою статті 40 цього Закону, є нікчемними» [2].

Аналізуючи перелік форм розпоряджання за Кодексом та профільним Законом, можна зробити висновок, що перелік форм розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав, що передбачений за профільним Законом є ширшим за рахунок таких форм розпоряджання як трудовий договір (контракт) – в частині розподілу майнових прав між працівником та роботодавцем, а також публічної ліцензії. Відповідно при проведенні класифікації форм розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав автором до уваги будуть братися і останні.

Для чого ж потрібно провести, на наш погляд, класифікацію договорів у сфері розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав і який критерій лежить в основі проведення останньої?

Почнемо з критерію.

На наш погляд, критерієм розподілу форм розпоряджання майновими правами фактично на дві групи (про які нами буде зазначено нижче) є рух майнового права, юридична доля останнього. Тобто, або це належність майнового права його правоволодільцю та надання майнового права в користування або ж остаточний і безповоротний перехід майнового права (відчуження такого майнового права) до нового правоволодільця.

Зауважимо при цьому, що не слід ототожнювати майнове право та сам об'єкт суміжних прав.

Так, згідно ч. 1, 2, 3 ст. 419 Кодексу «1. Право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного. 2. Перехід права на об'єкт права інтелектуальної власності не означає переходу права власності на річ. 3. Перехід права власності на річ не означає переходу права на об'єкт права інтелектуальної власності» [1].

Згідно ч. 2 ст. 36 Закону «2. Суміжні права і право власності на матеріальний, електронний (цифровий) об'єкт суміжних прав, не залежать одне від одного. Відчуження матеріального, електронного (цифрового) об'єкта, в якому втілено об'єкт суміжних прав, не означає відчуження майнових прав на об'єкт суміжних прав і навпаки» [2].

Хоча, при цьому з аналізу положень профільного Закону, а також Кодексу таке ототожнення у певній мірі властиве окремим положенням щодо таких форм розпоряджання як договір про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт, в тому числі суміжних прав, а також договір про створення за замовленням і використання об'єкта, в тому числі і суміжних прав.

Так, згідно абзацу другого ч. 1 ст. 49 Закону «Предметом договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкти авторського права і об'єкти суміжних прав не можуть бути об'єкти і майнові права, яких не існувало на момент укладення договору» [2]. При цьому сам об'єкт суміжних прав не є предметом даної форми розпоряджання. Предметом даного договору є майнове право. На наш погляд, дану норму потрібно розуміти так, що без створення об'єкту суміжного права, відповідно не виникає і майнове право на нього. Але, все ж таки для уникнення різночитань вище зазначеної норми вважається за доцільне в майбутньому виключити «об'єкти» із редакції даної статті.

Аналогічне положення закріплене і в абзаці другому ч. 1 ст. 1113 Кодексу «Предметом договору про передання майнових прав не можуть бути об'єкти і майнові права, яких не існувало на момент укладання договору» [1].

Так, дійсно згідно положень абзацу другого ч. 2 ст. 48 Закону «У договорі щодо розпоряджання майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкта суміжних прав визначаються: 1) відомості, що дозволяють ідентифікувати відповідний об'єкт (назва та/або інші характерні ознаки); 2) обсяг майнових прав на відповідний об'єкт, що передаються (надаються) за договором; 3) розмір чи спосіб визначення плати (винагороди) або зазначення про безвідплатний характер договору» [2].

Проте, зазначення відповідних «відомостей, що дозволяють ідентифікувати відповідний об'єкт (назва та/або інші характерні ознаки)» [2] не підмінє, не замінє та аж ніяк не є чимось тотожним до майнового права. До того ж, у вказаній вище нормі не йде мова про об'єкт, в тому числі і суміжних прав як про предмет відповідних форм розпоряджання.

Що ж до договору про створення за замовленням і використання об'єкта, в тому числі і суміжних прав, то у зв'язку із зазначенням згідно ч. 2 ст. 15 Закону «2. Майнові права на твір, створений за замовленням, переходять до замовника з моменту створення твору у повному складі, якщо інше не передбачено договором замовлення. Майнові права інтелектуальної власності на твір образотворчого мистецтва, створений за замовленням (крім твору, спеціально створеного як елемент комп'ютерної програми), належать його автору, якщо інше не встановлено договором або законом» [2] вбачаємо суперечність в середині самого цього положення, оскільки виходить, що за загальним правилом майнові права переходять до замовника як то об'єкта авторського права, так і об'єкта суміжних прав, винятком при цьому є відсутність такого переходу у випадку, коли йде мова про твір образотворчого мистецтва.

Тобто, за загальним правилом у випадку створення за замовленням твору образотворчого мистецтва предметом буде виступати сам об'єкт образотворчого мистецтва, а не майнові права на нього.

Тобто, виходить по суті алогічна ситуація, коли замовник, отримавши за замовленням твір образотворчого мистецтва, має отримати дозвіл на користування майновими правами на такий об'єкт. В такому разі постає питання чи не буде власник твору образотворчого мистецтва обмежений у своїх правах, маючи необхідність в отримання дозволу у правоволодільця майнових прав.

На наш погляд, вище зазначена ситуація в частині необхідності отримання дозволу на користування майновими правами на твір образотворчого мистецтва не відповідає правовій природі даного виду договору.

Вважаємо, що даний договір має свою відмінну особливу природу від інших форм розпоряджання, оскільки майнові права на об'єкти, в тому числі суміжних прав нерозривно пов'язані із самими об'єктами.

Пропонуємо розглянути даний взаємозв'язок на наступному прикладі.

Уявімо, що створюється на замовлення такий об'єкт суміжних прав як програма організації мовлення. Втіленням даного об'єкту є фактично сигнал, що буде передаватися. Тобто замовник має згідно правової логіки даного виду договору отримати і майнові права на програму організації мовлення, і те, що власне передусє сигналу, наприклад, це може бути певний сформований запис програми організації мовлення на певному носії.

При цьому зауважимо, що згідно п. 4 ч. 1 ст. 36 Закону «1. Суміжні права виникають внаслідок факту: 4) першої трансляції організації мовлення» [2], а також те, що згідно ч. 7 ст. 36 Закону «7. Майнові права на виконання, здійснене виконавцем за замовленням, а також майнові права на фонограму або відеограму, вироблену за замовленням, виникають і здійснюються на умовах і в порядку, передбачених статтею 15 цього Закону» програма організації мовлення згідно даного положення залишилася не включеною поряд з іншими об'єктами суміжних прав.

Основою даної позиції є позиція законодавця висловлена в п. 4 ч. 2 ст. 35 Закону «4) організація мовлення (первинний суб'єкт суміжних прав на програму організації мовлення), правонаступники організації мовлення та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на програму організації мовлення на підставі договору або закону» [2]. При цьому, на думку автора, все ж таки має відбуватися перехід майнових прав від осіб, що створювали програму організації мовлення за замовленням до самої організації мовлення із зазначенням імен останніх про що ще буде зазначатися далі у статті.

Окрім цього, мають бути дотримані та захищені права особи (осіб), які працювали над створенням програми організації мовлення. У зв'язку з моментом виникнення майнового права на такий об'єкт з першої трансляції, виходить прогалина в діючому законодавстві як щодо назви та захисту підготовленого об'єкту для трансляції організацією мовлення. На нашу думку, така прогалина має бути заповнена ще й тому, що наприклад, може статися ситуація, що підготовлений для трансляції продукт може бути не відчужений або буде відчужуватися іншій організації мовлення.

Тому вважаємо перспективним у майбутньому появу в діючому законодавстві нашої держави відповідного нового об'єкту суміжних прав. Пропонуємо ввести даний новий об'єкт суміжних прав під назвою «програма, створена на замовлення організації мовлення».

Вважаємо, що запропоновані зміни будуть відповідати і положенням Конституції України, а саме ст. 54 «Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом. Держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством. Культурна спадщина охороняється законом. Держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами» [3].

До того ж, згідно ч. 3 ст. 418 Кодексу «3. Право інтелектуальної власності є непорушним. Ніхто не може бути позбавлений права інтелектуальної власності чи обмежений у його здійсненні, крім випадків, передбачених законом» [1].

Тому перехід майнових прав автоматично до замовника, на думку автора, відбуватися не може. Оскільки, є первинні суб'єкти суміжних прав, які відповідно створювали той чи інший об'єкт суміжних прав за замовленням.

Слід також зауважити про наявну, на наш погляд, суперечність між назвою статті 15 Закону, а саме «Авторське право на твір, створений за замовленням» [2] та назвою форми розпорядження «договір про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав» [2]. Вважаємо, з огляду на зазначене вище, що даний договір за своєю правовою природою не може передбачати надання в використання, за загальним правилом, майнових прав, а тому слово «використання» слід виключити з назви даної форми розпорядження. Забігаючи, наперед зазначимо, що даний договір відноситься автором до групи договорів, що передбачають повне та безповоротне передання (відчуження) майнових прав.

Щодо відображення даного виду договору у Кодексі, то згідно ч. 1, 2 ст. 430 Кодексу «1. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на такий об'єкт можуть належати замовникові. 2. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта та замовникові спільно, якщо інше не встановлено договором або законом» [1].

Таким чином, саме майнове право є предметом всіх форм розпорядження майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав. Особливості, про які нами було зазначено вище, присутні лише по відношенню до такої форми розпорядження майновими правами як договір про створення за замовленням і використання об'єкту, в тому числі і суміжних прав.

Отже, майнове право є ядром форм розпорядження майновими правами, в тому числі і суміжних прав. Що ж воно собою являє?

Згідно ч. 1, 2, 3 ст. 424 Кодексу «1. Майновими правами інтелектуальної власності є: 1) право на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності; 3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання; 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом. 2. Законом можуть бути встановлені винятки та обмеження в майнових правах інтелектуальної власності за умови, що такі обмеження та винятки не створюють істотних перешкод для нормальної реалізації майнових прав інтелектуальної власності та здійснення законних інтересів суб'єктів цих прав. 3. Майнові права інтелектуальної власності можуть відповідно до закону бути вкладом до статутного капіталу юридичної особи, предметом договору застави та інших зобов'язань, а також використовуватися в інших цивільних відносинах» [1].

Згідно ч. 1, 2 ст. 452 Кодексу «1. Майновими правами інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав є: 1) право на використання об'єкта суміжних прав; 2) виключне право дозволяти використання об'єкта суміжних прав; 3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта суміжних прав, у тому числі забороняти таке використання; 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом. 2. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав належать відповідно виконавцеві, виробнику фонограми, виробнику відеограми чи організації мовлення, якщо інше не встановлено договором чи законом» [1].

Таким чином, виходячи із вище зазначеного майнове право інтелектуальної власності, а зокрема майнове право інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав складається з чотирьох вище вказаних складових.

Якщо ж говорити про майнове право на об'єкти суміжних прав, то його особливістю є те, що воно може бути розщеплене. Під розщепленням, ми маємо на увазі те, що як надання в користування, так само і передання може відбуватися по відношенню до окремих способів використання. Тобто, наприклад при передачі (відчуженні) майнового права може мати місце передача (відчуження) майнового права по відношенню до конкретно визначених способів використання. Таким чином, правовласник може залишити за собою майнове право по відношенню до способів використання об'єкта суміжних прав, які він не передає (не відчужує).

Зазначимо, що надання в користування, так само як і передача (відчуження) майнового права має територіальну визначеність. Що це означає? Це означає, наприклад, що майнове право згідно ч. 2 ст. 38 Закону «2. Майнові права на виконання, зазначені в частині першій цієї статті можуть бути передані (відчужені) іншій особі на підставі закону чи правочину повністю (на всі способи використання виконання на території всіх держав світу) або частково (на окремі способи використання виконання на території всіх держав світу або на окремі способи використання виконання на території окремих держав світу, або на всі способи використання виконання на території окремих держав світу). Особа, яка набула майнові права на виконання у повному складі або частково, є суб'єктом суміжних прав у межах набутих прав. Суб'єкт права на виконання має право надати дозвіл та розпорядитися майновими правами на виконання в інший спосіб, що не суперечить закону» [2].

Аналогічні норми, але передбачені по відношенню до інших об'єктів суміжних прав передбачені ч. 2 ст. 39 Закону, ч. 2 ст. 40 Закону, ч. 2 ст. 41 Закону.

Про те, що майнові права на об'єкти суміжних прав можуть надаватися в користування частково, свідчать положення, зокрема ч. 1 ст. 50 Закону «1. За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта, якщо інше не встановлено договором. Ліцензіаром може бути суб'єкт майнових авторських або суміжних прав, а у випадках, передбачених договором або законом, - інша уповноважена особа. Ліцензіат не має права використовувати об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав способами, прямо не передбаченими ліцензійним договором» [2].

При цьому зауважимо, що перелік способів використання по відношенню до кожного з об'єктів є досить широким. Так, наприклад згідно ч. 1 ст. 38 Закону «1. Суб'єкт суміжних прав на виконання має право використовувати виконання будь-яким способом (способами) та виключне право дозволяти або забороняти використання, виконання іншими особами. Способами використання є, зокрема: 1) публічне сповіщення незафіксованого виконання (прямий ефір); 2) фіксування у фонограмі чи відеограмі; 3) відтворення запису виконання; 4) включення зафіксованого виконання до складу іншого об'єкта авторського права або суміжних прав; 5) розповсюдження примірників запису виконання, зафіксованого у фонограмі чи відеограмі; 6) здавання в найм чи в позичку примірників запису виконання, зафіксованого у фонограмі, відеограмі, аудіовізуальному творі; 7) інтерактивне надання доступу до зафіксованого виконання; 8) імпорт оригіналу чи примірників запису виконання. Цей перелік не є вичерпним» [2].

Отже, особливістю розуміння майнового права на об'єкти суміжних прав є те, що воно може бути розщепленим як ми можемо бачити із положень, зокрема профільного Закону. Слід зауважити, що при здійсненні передачі (відчуженні) майнового права разом із ним передаються правомочності, що передбачені ч. 1 ст. 452 Кодексу, що ж до передання майнового права в користування, то дані правомочності, окрім правомочності, визначеної п. 1 ч. 1 ст. 452 Кодексу «1) право на використання об'єкта суміжних прав;» [1], залишаються за правоволодільцем. Щодо правомочності, визначеної ч. 3 ст. 452 Кодексу, а саме «3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта суміжних прав, у тому числі забороняти таке використання;» [1], вважаємо, вся повнота даної правомочності належить лише правоволодільцю. Користувач майнового права на той чи інший об'єкт суміжних прав звісно може теж вимагати дотримання даної правомочності, але в контексті дотримання умов ліцензійного договору, в частині лише захисту своїх прав в залежності від виду отриманої ліцензії.

Таким чином, договори у сфері розпорядження майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав пропонується розподілити на дві групи. Першу групу становлять договори, які передбачають передачу (відчуження) майнових прав. До такої групи віднесемо наступні форми розпорядження згідно ч. 1 ст. 48 Закону: «1) трудового договору (контракту) – в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму; 2) договору про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 3) договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав;» [2]. До другої ж групи, згідно цієї ж норми, слід віднести форми розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав, що передбачають надання того чи іншого об'єкту в користування, зокрема «4) ліцензійного договору на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 5) публічної ліцензії на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав;» [2]. Що ж до іншого правочину згідно п. 6 ч. 1 ст. 48 Закону «6) іншого правочину щодо розпорядження майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав» [2], то дану форму розпорядження може бути віднесено, на наш погляд, як до першої, так і до другої групи договорів, оскільки застосування інших цивілістично-правових конструкцій не є чимось виключеним, з точки зору застосування до даних форм договорів, навіть, незважаючи на їхню особливість, в тому, що вони стосуються об'єктів права інтелектуальної власності загалом.

Щодо такої форми розпорядження майновими правами, як трудовий договір (контракт) вважаємо, що вона має бути змінена на договір про передання (відчуження) майнових прав на службові об'єкти суміжних прав, оскільки розподіл майнових прав не може бути передбачений до створення власне самого об'єкту суміжних прав, а також, беручи до уваги правову природу правовідносин у сфері права інтелектуальної власності, яка є іншою за ту правову природу правовідносин, що регулюється трудовим договором (контрактом).

Таким чином, проведення класифікації договорів у сфері розпорядження майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав є необхідним для розуміння предмету договорів у сфері розпорядження майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав та дозволяє відмежовувати дані форми розпорядження від інших цивілістичних конструкцій, які також можуть бути застосовані по відношенню до врегулювання відносин у сфері інтелектуальної власності. Проте, при цьому слід брати до уваги, що згідно ч. 2 ст. 418 Кодексу «2. Право інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності визначається цим Кодексом та іншим законом» [1].

Перш ніж перейти до розгляду кожної з запропонованої нами групи договорів, пропонуємо внести до положень Кодексу статтю, яка б мала назву «Предмет договорів у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності».

Аналогічну статтю вважаємо за доцільне з метою узгодження профільного Закону із Кодексом ввести і до профільного Закону. Зміст даної статті пропонуємо відобразити наступним чином «1. Предметом договорів у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності є майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності. У визначених законом випадках, предметом окремих видів договорів можуть виступати особисті немайнові права. Майнові права, що не виникли не можуть бути предметом договорів у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності».

Щодо того, що предметом договорів у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності можуть бути ще й особисті немайнові права пояснимо, що під даним випадком ми маємо на увазі ситуацію, коли створюється такий об'єкт суміжних прав як програма організації мовлення.

Згідно положень профільного Закону п. 4 ч. 2 ст. 35, яке нами вже зазначалося раніше «4) організація мовлення (первинний суб'єкт суміжних прав на програму організації мовлення), правонаступники організації мовлення та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на програму організації мовлення на підставі договору або закону» [2], але при цьому постає питання щодо відсутності навіть згадування імен осіб, які працювали над створенням даного об'єкту чи створили даний об'єкт за замовленням, що на нашу думку, є не до кінця справедливим, оскільки, на жаль, згідно положень профільного Закону п. 4 ч. 1 ст. 35 «4) суміжні права організації мовлення – право на найменування організації мовлення і майнові права на програму організації мовлення» [2].

зації мовлення» [2], ч. 3 ст. 37 «3. Організація мовлення має право зазначати своє найменування у зв'язку з використанням програми організації мовлення» [2].

Тобто, фактично особисте немайнове право, у даному випадку право на зазначення найменування виникає лише у організації мовлення. Звісно, що без технічних можливостей останньої передача сигналу, а відповідно і перша трансляція є неможливою, але при цьому втрачається цілий фрагмент переходу особистого немайнового права, який на нашу думку все ж таки є, але чомусь не описаний у діючому профільному Законі, створюючи при цьому суттєву прогалину, яка все ж таки потребує заповнення, в тому числі завдяки введенню в майбутньому і запропонованої статті та в майбутньому її узгодження з іншими положеннями як профільного Закону, так і Кодексу.

Таким чином, підкреслимо ще раз, що на нашу думку, відбувається все ж таки певне розщеплення особистого немайнового права, в контексті даного об'єкту, а не повний його перехід.

Більш детальний розгляд кожної з запропонованої групи договорів буде відображено далі у викладі основного матеріалу.

Метою даної роботи є проведення дослідження із проведення класифікації договорів у сфері розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав, у зв'язку з відсутністю окремої статті як то в розділі 75 Кодексу, так і в профільному Законі, яка б чітко визначала предмет договорів у даній сфері. Проведення класифікації безпосередньо пов'язано із визначенням предмету. Визначення ж предмету є суттєвим і необхідним для обґрунтування того, чому, в тому числі дані договори винесені законодавцем в окрему групу і відображені в окремому розділі. Тобто, кінцевою метою даної роботи є розроблення системи договорів у сфері розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав і як з точки зору визначення, і як з точки зору її складових, під якими розуміються ті чи інші форми розпоряджання.

Звичайно, що можна було б дати просту відповідь, що ці договори, пов'язані з об'єктами права інтелектуальної власності, але, на наш погляд, дана відповідь потребує суттєвого наукового опрацювання, яке ми спробуємо запропонувати.

Стан опрацювання проблематики. Дотичними до поставленої у статті теми питаннями займалися такі відомі вчені, як А.С. Штефан, С.І. Шимон, І.Є. Якубівський та інші.

Проте питання класифікації договорів у сфері розпоряджання майновими правами саме на об'єкти суміжних прав з точки зору спільного предмета даних видів договорів та його визначення, що дозволяє провести відповідну класифікацію, а також формулювання відповідної системи договорів як з точки зору визначення, так і її складових не проводилися, а тому запропоноване дослідження претендує на першість у цьому аспекті.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо окремо кожний договір кожної групи з призми руху майнового права, визначення юридичної долі останнього, а також дослідження на рахунок визначення предмету того чи іншого договору. Почнемо з договорів першої групи згідно запропонованої автором класифікації, договорів, які передбачають передання (відчуження) майнового права.

Трудовий договір (контракт) в частині умов розподілу майнових прав на службові об'єкти, в тому числі суміжних прав.

Як нами вже було зазначено вище, дана форма розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав визначена серед переліку форм розпоряджання, які приводить профільний Закон в ч. 1 ст. 48, згідно п. 1 даної норми дана форма розпоряджання звучить наступним чином «1) трудового договору (контракту) в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму;» [2].

При цьому, зауважимо ще раз, що в вище зазначеному положенні відсутнє згадування про такий об'єкт суміжних прав як програма організації мовлення, що на наш погляд, є прогалиною в діючому профільному Законі.

Зауважимо, що розділ 4 профільного Закону, де дається виклад формам розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав не містить окремої статті, яка була б присвячена даній формі розпоряджання, але при цьому як вже згадувалося вище є у переліку форм розпоряджання, що наводиться у ст. 48 профільного Закону.

Дана форма розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав відсутня у главі 75 Кодексу, хоча при цьому згідно ч. 1, 2, 3 ст. 429 Кодексу «1. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт. У випадках, передбачених законом, особисті немайнові права інтелектуальної власності на такий об'єкт можуть належати юридичній або фізичній особі, де або у

якої працює працівник. 2. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якій він працює, спільно, якщо інше не встановлено цим Кодексом або договором. 3. Особливості здійснення майнових прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, можуть бути встановлені законом» [1].

Згідно ч. 1, 2 ст. 14 Закону «1. Особисті немайнові авторські права на службовий твір належать працівникові, творчою працею якого створено такий твір. 2. Майнові права на службовий твір переходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено цим Законом, трудовим договором (контрактом) або іншим договором щодо майнових прав на службовий твір, укладеним між працівником (автором) і роботодавцем. Якщо майнові права на твір переходять до роботодавця, працівник, який є автором службового твору, має право на винагороду. Якщо посадові обов'язки працівника прямо передбачають створення службових творів відповідних видів, авторська винагорода за створення і використання таких творів, а також за перехід прав на них може бути включена до заробітної плати працівника відповідно до договору між працівником і роботодавцем» [2].

Виходячи з вище зазначеного визначення, предметом трудового договору (контракту) в частині розподілу майнового права на службові об'єкти суміжних прав є майнове право, за загальним правилом, а у визначених законом випадках, згідно положень Кодексу і особисте немайнове право. Щодо руху майнового права виходить наступна ситуація – за положеннями Кодексу дане майнове ніби розщеплюється і фактично роботодавець не будучи у співавторстві із працівником – творцем (працівниками – творцями) його також отримує, але при цьому дане майнове право лишається і за останніми. У випадку ж профільного Закону, дане майнове право, за загальним правилом, переходить до роботодавця.

Щодо ж до предмету, то оскільки рух даного майнового права розглядається в контексті трудового договору (контракту), то і предмет останнього договору інший, а у зв'язку з цим вважаємо доцільним, щоб дані правовідносини врегульовувалися через інший договір, зокрема, пропонуємо ввести таку форму розпоряджання як договір про передання (відчуження) майнового права на службові об'єкти, в тому числі і суміжних прав.

Договір про створення за замовленням і використання об'єкта, в тому числі суміжних прав.

Дана форма розпоряджання майновими правами звучить наступним чином згідно п. 3 ч. 1 ст. 1107 Кодексу «3) договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності;» [1], згідно ж п. 2 ч. 1 ст. 48 Закону «2) договору про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав;» [2].

Згідно ч. 1, 2, 3, 4 ст. 1112 Кодексу «1. За договором про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності одна сторона (творець – письменник, художник тощо) зобов'язується створити об'єкт права інтелектуальної власності відповідно до вимог другої сторони (замовника) та в установленний строк. 2. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності повинен визначати способи та умови використання цього об'єкта замовником. 3. Оригінал твору образотворчого мистецтва, створеного за замовленням, переходить у власність замовника. При цьому майнові права інтелектуальної власності на такий твір залишаються за його автором, якщо інше не встановлено договором або законом. 4. Умови договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, що обмежують право творця цього об'єкта на створення інших об'єктів, є нікчемними» [1].

Згідно ч. 1, 2, 3 ст. 15 Закону «1. Особисті немайнові авторські права на твір, створений за замовленням, належать автору. 2. Майнові права на твір, створений за замовленням, переходять до замовника з моменту створення твору у повному складі, якщо інше не передбачено договором замовлення. Майнові права на твір образотворчого мистецтва, створений за замовленням (крім твору, спеціально створеного як елемент комп'ютерної програми), належать його автору, якщо інше не встановлено договором або законом. 3. Якщо майнові права на твір переходять до замовника, автор має право на винагороду» [2].

Зауважимо при цьому, що згідно положенням розділу 4 профільного Закону окрема стаття присвячена даній формі розпоряджання відсутня.

Що ж до предмету даного договору, виходить ситуація, що згідно положень Кодексу предметом виступає об'єкт права інтелектуальної власності, що створюється, а також майнові права в частині того обсягу, що надається в користування.

А якщо виходити з положень профільного Закону предметом виступають майнові права на створений об'єкт, в тому числі суміжних прав.

На наш погляд, в майбутньому необхідне узгодження як положень Кодексу, так і положень профільного Закону з даного виду договору. Що ж до нашої позиції, а ми її вже висловлювали по тексту роботи на прикладі створення такого об'єкту суміжних прав як програма організації мовлення, вважаємо, що особливістю предмету даного виду договору є те, що його предметом є і об'єкт, в контексті роботи, суміжних прав, і майнові права на нього, за загальним правилом. При цьому, момент переходу таких майнових прав не може здійснюватися автоматично. Також, вважаємо, що майнові права, за загальним правилом, виходячи з правової логіки даного договору мають передаватися (відчужуватися) до замовника, а не надаватися в користування. Для надання майнових прав в користування існують інші договірні конструкції, що будуть розглянуті нижче.

Договір про передавання (відчуження) майнових прав, в тому числі на об'єкт суміжних прав.

Згідно п. 4 ч. 1 ст. 1107 Кодексу даний договір звучить наступним чином «(4) договір про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності;» [1]. Згідно п. 3 ч. 1 ст. 48 Закону «(3) договору про передавання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав;» [2].

Згідно ч. 1 ст. 1113 Кодексу «1. За договором про передавання майнових прав інтелектуальної власності одна сторона (особа, що є суб'єктом майнових прав на об'єкт права інтелектуальної власності) передає другій стороні частково або у повному складі ці права відповідно до закону та на визначених договором умовах. Предметом договору про передавання майнових прав не можуть бути об'єкти і майнові права, яких не існувало на момент укладання договору» [1].

Згідно ч. 1 ст. 49 Закону «1. Суб'єкт авторського або суміжних прав може передати (відчужити) свої майнові права на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав, передбачені відповідно частиною першою статті 12, частиною першою статті 38, частиною першою статті 39, частиною першою статті 40 цього Закону будь-якій іншій особі у повному складі на території всіх держав світу або частково на окремі способи використання на території окремих держав світу, або на всі способи використання на території окремих держав світу. У разі передавання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав частково майнові права в обсязі, не передбаченому у договорі, є такими, що не передані (не відчужені). Предметом договору про передавання (відчуження) майнових прав на об'єкти авторського права і об'єкти суміжних прав не можуть бути об'єкти і майнові права, яких не існувало на момент укладення договору» [2].

Як можна бачити із вище зазначених положень предметом даної форми розпоряджання як за Кодексом, так і Законом є майнові права. Зауважимо, що при визначенні предмета даного виду договору законодавець чомусь пішов не через формулювання того, що є предметом, а через те, що не є предметом. В майбутньому вважається за доцільне все ж таки доповнити вище зазначене формулювання на рахунок того, що є предметом даної форми розпоряджання.

Переходимо до другої групи договорів, які передбачають надання майнового права в користування.

Ліцензійний договір на використання, в тому числі об'єкта суміжних прав.

Перед розглядом даного виду договору зауважимо, що, на думку автора, така форма розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав як ліцензія є частиною ліцензійного договору, а не окремим одностороннім правочином. Тому, ліцензія як окрема форма розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав в роботі розглядається не буде.

Згідно ч. 1, 2, 3, 4 ст. 202 Кодексу «1. Правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. 2. Правочини можуть бути односторонніми та дво- чи багатосторонніми (договори). 3. Одностороннім правочином є дія однієї сторони, яка може бути представлена однією або кількома особами. Односторонній правочин може створювати обов'язки лише для особи, яка його вчинила. Односторонній правочин може створювати обов'язки для інших осіб лише у випадках, встановлених законом або за домовленістю з цими особами. 4. Дво- чи багатостороннім правочином є погоджена дія двох або більше сторін» [1].

Корінням того, що в юридичній літературі зустрічаються точки зору, що ліцензія є одностороннім правочином є, на думку автора, не вірне розуміння природи правовідносин, що складаються, дані правовідносини є приватно-правовими за своєю природою, вони не є публічними, а відповідно йде не вірне розуміння ч. 3 ст. 202 Кодексу в частині «Односторонній правочин може

створювати обов'язки лише для особи, яка його вчинила. Односторонній правочин може створювати обов'язки для інших осіб лише у випадках, встановлених законом, або за домовленістю з цими особами» [1].

Даний правочин є погодженою дією двох сторін, оскільки права і обов'язки за даним видом договору виникають у двох сторін.

Так, згідно ч. 2, 3 ст. 626 Кодексу «2. Договір є одностороннім, якщо одна сторона бере на себе обов'язок перед другою стороною вчинити певні дії або утриматися від них, а друга сторона наділяється лише правом вимоги, без виникнення зустрічного обов'язку щодо першої сторони. 3. Договір є двостороннім, якщо правами та обов'язками наділені обидві сторони договору» [1].

Про те, що мова йде про погоджену дію двох сторін свідчить і нижче викладене положення.

Згідно ч. 3 ст. 1109 Кодексу «3. У ліцензійному договорі визначаються вид ліцензії, сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором, способи використання зазначеного об'єкта, територія та строк на які надаються права, тощо), розмір, порядок і строки виплати плати за використання об'єкта права інтелектуальної власності, а також інші умови, які сторони вважають за доцільне включити у договір» [1].

Повертаючись безпосередньо до вище зазначеної форми розпоряджання зазначимо, що дана форма розпоряджання визначена згідно п. 2 ч. 1 ст. 1107 Кодексу як «ліцензійний договір;» [1], згідно п. 4 ч. 1 ст. 48 Закону «4) ліцензійного договору на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав;» [2].

Згідно ч. 1, 5, 6 ст. 1109 Кодексу «1. За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта, якщо інше не встановлено договором. 5. Предметом ліцензійного договору не можуть бути права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, які на момент укладення договору не були чинними. 6. Права на використання об'єкта права інтелектуальної власності та способи його використання, які не визначені у ліцензійному договорі, вважаються такими, що не надані ліцензіату» [1].

Згідно ч. 1 ст. 50 Закону «1. За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта, якщо інше не встановлено договором. Ліцензіаром може бути суб'єкт майнових авторських або суміжних прав, а у випадках, передбачених договором або законом, - інша уповноважена особа. Ліцензіат не має права використовувати об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав способами, прямо не передбаченими ліцензійним договором» [2].

Таким чином, предметом ліцензійного договору є фактично майнове право на використання об'єкту, в контексті даної роботи, об'єкту суміжних прав визначеним способом (способами). Предметом ліцензійного не є сам об'єкт суміжних прав, ним є майнове право на використання об'єкту суміжних прав визначеним способом (способами).

Публічна ліцензія на використання об'єкту суміжних прав.

Дана форма розпоряджання згідно п. 5 ч. 1 ст. 48 профільного Закону визначена як «5) публічної ліцензії на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав;» [2].

Згідно положень глави 75 Кодексу як вже раніше було зазначено дана форма розпоряджання не розглядається.

Згідно ч. 1 ст. 51 профільного Закону «1. Суб'єкт авторського права або суб'єкт суміжних прав може надати дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав будь-якою особою на визначених ним умовах (публічна ліцензія). Публічна ліцензія видається шляхом оприлюднення її умов разом з наданням можливості дистанційного ознайомлення з відповідним об'єктом авторського права або об'єктом суміжних прав необмеженому колу осіб з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем» [2].

Таким чином, предметом такої форми розпоряджання як публічна ліцензія, в тому числі і на об'єкт суміжних прав є як і для попередньої форми розпоряджання майнове право на використання об'єкту суміжних прав, визначеним способом (способами).

Отже, розглянувши вище зазначені форми розпоряджання майновими правами відповідно до запропонованої класифікації варто підсумувати щодо доцільності запровадження замість трудо-

вого договору (контракту) в частині розподілу майнових прав, в тому числі і на об'єкти суміжних прав нової форми розпоряджання, а саме договору про передання (відчуження) майнового права на службові об'єкти, в тому числі і суміжних прав, щоб дозволило чітко прописати предмет даного договору. Необхідним є узгодження положень Кодексу та профільного Закону щодо договору про створення за замовленням і використання об'єкту, в тому числі суміжних прав в частині того, що особливістю даної форми розпоряджання є те, що предметом даного договору виступає і об'єкт суміжних прав, і майнові права на нього (також нагадаємо, що вище по тексту роботи, а також у висновках нами наводиться аргументація щодо виключення слова «використання» із назви даної форми розпоряджання). Щодо такої форми розпоряджання майновими правами як договір про передання (відчуження) майнових прав, в тому числі і на об'єкт суміжних прав вважається за доцільне все ж таки підійти до визначення предмету даного договору не через те, що не є предметом, а через те, що є предметом. Більш чіткого визначення предмету договору потребує і ліцензійний договір на використання об'єкта, в тому числі і суміжних прав.

Таким чином, розглянувши вище зазначені питання, автором пропонується наступне визначення системи договорів у сфері розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав.

Система договорів у сфері розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав – це такі форми розпоряджання майновими правами, які передбачають або передання (відчуження) майнового права в частині, що передаються (відчужуються) або такі форми розпоряджання, що передбачають надання майнового права в користування щодо визначених способів. Пропонується, що дана система має складатися з наступних видів договорів: договір про передання (відчуження) майнового права на службові об'єкти суміжних прав, договір про створення за замовленням об'єкту суміжних прав, договір про передання (відчуження) майнового права на об'єкт суміжних прав, ліцензійний договір на використання майнового права на об'єкт суміжних прав, публічна ліцензія на використання майнового права на об'єкт суміжних прав. Зауважимо, що в окремих випадках можливе розщеплення особистого немайнового права, про що нами зазначалося, зокрема, на початку роботи.

Зауважимо, що те, що нами вище зазначено ліцензійний договір на використання майнового права на об'єкт суміжних прав, публічна ліцензія на використання майнового права на об'єкт суміжних не є помилковим. Вважаємо, що суть договору має бути відображена і в його назві. До того ж об'єкти суміжних прав є відокремленими від майнових прав на них згідно діючого законодавства.

Зазначимо, що на нашу думку, запропоновані форми розпоряджання можуть бути застосовані і по відношенню до об'єктів авторського права.

На рахунок того, що іноді в юридичній літературі можна знайти точки зору щодо доцільності об'єднання глави 75 і 76 Кодексу зазначимо, що нами дана точку зору після проведення даного дослідження не поділяється. Так, в 76 главі Кодексу йде мова про договір комерційної концесії. Даний договір має відмінний предмет від розглянутої нами системи договорів, оскільки включає до свого складу комерційний досвід та ділову репутацію. Тобто, предмет даного договору є трискладовим. Так, згідно ч. 1 ст. 1116 Кодексу «1. Предметом договору комерційної концесії є право на використання об'єктів права інтелектуальної власності (торговельних марок, промислових зразків, винаходів, творів, комерційних таємниць тощо), комерційного досвіду та ділової репутації» [1].

При цьому, вважаємо даний договір важливим для проведення подальших наукових досліджень в контексті дослідження права на використання об'єктів суміжних прав як складової частини предмету даного договору разом із комерційним досвідом та діловою репутацією.

Зазначимо, що договір комерційної концесії виходить і за межі змісту права інтелектуальної власності за рахунок таких складових як комерційний досвід та ділова репутація.

Згідно ч. 2 ст. 418 Кодексу «2. Право інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності визначається цим Кодексом та іншим законом» [1].

Висновки. При проведенні дослідження з даної теми роботи в чинному законодавстві нашої держави – як в Кодексі, так і в профільному Законі – була виявлена прогалина у зв'язку з відсутністю окремої норми, яка б визначала предмет договорів у сфері розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав, хоча аналогічні норми містяться по відношенню до інших видів договорів, приклади яких, наведені нами у роботі.

При розгляді форм розпорядження майновими правами на об'єкти, в тому числі і суміжних прав були взяті до уваги додатково і форми, які визначені профільним Законом, оскільки даний перелік є ширшим за рахунок таких форм розпорядження майновими правами як трудовий договір (контракт) в частині розподілу майнових прав фактично на службові об'єкти суміжних прав, а також публічної ліцензії.

При написанні даної роботи автором було приділено окрему увагу розмежуванню предмету форм розпорядження майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав та самого об'єкту суміжних прав. Дані категорії не залежать один від одного, але без виникнення об'єкту, в контексті даної роботи суміжних прав, не виникає і майнове право на нього.

По відношенню до всіх видів договорів, окрім договору, що передбачає створення за замовленням об'єкту суміжних прав, передача об'єкту не відбувається, має місце фактично лише ознайомлення з характеристиками того чи іншого об'єкту. Тому даний договір має свою особливість, виходячи зі своєї правової природи. В статті дана особливість була продемонстрована на прикладі створення програми організації мовлення за замовленням. Хоча законодавцем, зокрема, в профільному Законі чомусь теж не передбачається саме створення даного об'єкту за замовленням, що на наш погляд, є теж прогалиною. Особливістю правової природи даної форми розпорядження майновими правами, в тому числі й на об'єкти суміжних прав є те, що надання в використання має бути виключене із редакції чинної статті профільного Закону, зважаючи на вище зазначене.

Критерієм проведення класифікації форм розпорядження майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав є рух майнового права, юридична доля останнього. Є два сценарії даного руху, або майнове право залишається закріпленим за правоволодільцем і правоволоділець надає дане право в користування, або ж він здійснює дії із передання (відчуження) такого права.

Особливістю майнового права на такі об'єкти інтелектуальної власності як суміжні права є те, що воно може бути розщепленим. Під розщепленням мається на увазі, що частина способів використання майнового права може лишатися за правовласником при переданні (відчуженні), визначених у договорі способів. Те, саме стосується і при наданні майнового права в користування. Таким чином, майнове право нерозривно пов'язане із способами використання того чи іншого об'єкту суміжних прав. При цьому, слід зазначити, що всі переліки по відношенню до кожного з об'єктів суміжних прав є досить об'ємними і при цьому не є вичерпними. Важливо відмітити, що як у випадку передання (відчуження) майнового права, так і надання майнового права в користування має місце територіальна визначеність, що відображено у відповідних положеннях профільного Закону. Відмінністю між передачею (відчуженням) майнового права на певний об'єкт суміжних прав чи надання майнового права в користування, визначеними у договорі способом (способами) полягає у тому, що у випадку передання (відчуження) майнового права разом з ним передаються і всі правомочності, що з ним пов'язані, але по відношенню лише до переданого (відчужуваного) майнового права фактично на використання певним способом. У випадку ж, надання майнового права в користування на певний об'єкт суміжних прав такого переходу не відбувається, здійснюється лише правомочність із користування. Вся повнота правомочності із правомочності щодо перешкоджання, зокрема неправомірному використанню все ж таки лишається за правоволодільцем. Остання ж правомочність здійснюється користувачами лише в межах укладеного договору.

Таким чином, автором було запропоновано поділити форми розпорядження майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав на дві групи.

Першу групу становлять договори, які передбачають передачу (відчуження) майнових прав. До такої групи автор відносить наступні форми розпорядження згідно ч. 1 ст. 48 Закону: «1) трудового договору (контракту) – в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму; 2) договору про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 3) договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав;» [2]. До другої ж групи, згідно цієї ж норми, автор відносить форми розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав, що передбачають надання того чи іншого об'єкту в користування, зокрема «4) ліцензійного договору на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 5) публічної ліцензії на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав;» [2].

При проведенні вище зазначеної класифікації, автором наголошується на відмінній правовій природі трудового договору (контракту) в частині розподілу майнових прав фактично на створені службові об'єкти від інших зазначених форм розпорядження. Тому, перспективним вважається замінити в майбутньому вище зазначену форму на договір про передання (відчуження) майнового права на службові об'єкти суміжних прав, додавши до переліку службових об'єктів програму організації мовлення.

Автором пропонується визначення предмету договорів у сфері розпорядження майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав (буде надано нижче по тексту). Ядром предмету даного виду договорів є саме майнове право. Проте, у визначених у майбутньому, Законом випадках ним може бути і особисте немайнове право. Приклад останнього було продемонстровано, у зв'язку з відсутністю закріплення особистого немайнового права на зазначення імені у осіб, що працюють над створенням програми організації мовлення як над службовий об'єктом, так і об'єктом суміжних прав за замовленням.

У зв'язку з розглянутими вище питаннями з метою усунення прогалин в діючому профільному законодавстві нашої держави пропонується ввести новий об'єкт суміжних прав «програма, створена на замовлення організації мовлення». Відповідні зміни внести до редакції ч. 1 ст. 34 Закону та відобразити наступним чином «1. Об'єктами суміжних прав, незалежно від призначення, змісту, способу і форми вираження, є: 1) виконання; 2) фонограма; 3) відеограма; 4) програма, створена на замовлення організації мовлення; 5) програма організації мовлення». Зауважимо, що звичайно програма організації мовлення є певним комплексним об'єктом суміжних прав, який складається із інших об'єктів авторського права та об'єктів суміжних прав і можна було б вести мову про те, що всі ці об'єкти охороняються окремо проте, на нашу думку, тут є важливий момент, яким є створення нового об'єкту, в даному випадку нового об'єкту суміжних прав, ознайомлення з ним замовника, адже замовник не ознайомлюється окремо з кожною складовою програми, що створюється на замовлення, замовника цікавить кінцевий продукт, що створюється на замовлення.

Внести зміни до п. 2 ч. 1 ст. 48 Закону, виклавши їх наступним чином «2) договір про створення за замовленням об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав».

Внести зміни до п. 3 ч. 1 ст. 1107 Кодексу, виклавши її наступним чином «договір про створення за замовленням об'єкта права інтелектуальної власності».

Пропонується наступне визначення предмету договорів у сфері розпорядження майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав «1. Предметом договорів у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності є майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності. У визначених законом випадках, предметом окремих видів договорів можуть виступати особисті немайнові права. Майнові права, що не виникли не можуть бути предметом договорів у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності».

Проведене дослідження з класифікації договорів у сфері розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав дозволило сформулювати підхід до розуміння системи договорів у сфері розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав та її складових.

Отже, система договорів у сфері розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав – це такі форми розпорядження майновими правами, які передбачають або передання (відчуження) майнового права в частині, що передаються (відчужуються) або такі форми розпорядження, що передбачають надання майнового права в користування щодо визначених способів. Пропонується, що дана система має складатися з наступних видів договорів: договір про передання (відчуження) майнового права на службові об'єкти суміжних прав, договір про створення за замовленням об'єкту суміжних прав, договір про передання (відчуження) майнового права на об'єкт суміжних прав, ліцензійний договір на використання майнового права на об'єкт суміжних прав, публічна ліцензія на використання майнового права на об'єкт суміжних прав.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
2. Закон України «Про авторське право і суміжні права» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>.
3. Конституція України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.